

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA

z dnia 10 grudnia 2003 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w ogrodach zoologicznych

Na podstawie art. 237¹⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa warunki bezpieczeństwa i higieny pracy związane z chowem i hodowlą zwierząt w ogrodach zoologicznych, zwanych dalej „ogrodami”.

§ 2. Zarządzający ogrodem zapewnia stałą kontrolę obiektów i pomieszczeń do utrzymywania zwierząt, w zakresie spełnienia wymogów określonych przepisami o chowie i hodowli zwierząt w ogrodach zoologicznych.

§ 3. Dla zapewnienia bezpieczeństwa pracowników i zwiedzających:

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679 oraz z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081.

- 1) teren ogrodu otacza się ogrodzeniem zewnętrznym, którego zadaniem jest uniemożliwienie wydostania się zwierząt;
- 2) montuje się bramy i furtki zewnętrzne zabezpieczające teren ogrodu przed wydostaniem się zwierząt;
- 3) pomieszczenia do utrzymywania zwierząt konstruuje się w sposób uniemożliwiający zwierzętom ucieczki.

§ 4. W pomieszczeniach do utrzymywania zwierząt:

- 1) utrzymuje się czystość i porządek, w tym regularnie usuwa odchody i resztki pokarmu oraz przeprowadza regularną dezynfekcję, dezynsekcję i deratyzację;
- 2) utrzymuje się w sprawności urządzenia wentylacyjne;
- 3) nie dopuszcza się do zagrzybiania ścian i sufitów;
- 4) podłogi utrzymuje się w stanie niegrożącym poślizgiem ludzi lub zwierząt;
- 5) kanały odprowadzające ścieki i gnojownicę zabezpiecza się przed wpadnięciem ludzi lub zwierząt;

- 6) drzwi montuje się w sposób pozwalający na bezpieczną obsługę i ewakuację pracowników w przypadku zagrożenia;
- 7) w miejscach, przez które stale przechodzą pracownicy i zwiedzający, montuje się ramy drzwiowe bez progów;
- 8) elementy wyposażenia technicznego montuje się poza zasięgiem zwierząt lub w sposób uniemożliwiający uszkodzenie.

§ 5. Na terenie ogrodu jest niedopuszczalne:

- 1) wykonywanie nagłych ruchów oraz wydawanie dźwięków mogących niepokoić zwierzęta;
- 2) zbliżanie się do zwierząt w sposób gwałtowny lub niezauważalny dla nich.

§ 6. Pracownicy podczas przygotowywania oraz stosowania chemicznych środków odkażających, dezynfekcyjnych, dezynsekcyjnych, deratyzacyjnych w pomieszczeniach przestrzegają instrukcji producenta tych środków oraz stosują odpowiednie środki ochrony indywidualnej.

§ 7. Urządzenia techniczne utrzymuje się w pełnej sprawności technicznej oraz regularnie kontroluje.

§ 8. Transport zwierząt jest przeprowadzany z zachowaniem warunków bezpieczeństwa, w tym:

- 1) załadunek lub wyładunek zwierząt przeznaczonych do transportu odbywa się przy użyciu ramp, pomostów lub pochylni o podłożu ograniczającym poślizg, wyposażonych w zabezpieczenia boczne;
- 2) podczas przewozu zwierząt środkami transportu osoby konwojujące przebywają w miejscu oddzielonym od zwierząt;
- 3) osoby konwojujące transport zwierząt zapoznają się z zasadami postępowania w przypadku ucieczki zwierząt.

§ 9. Natężenie oświetlenia w pomieszczeniach do utrzymywania zwierząt oraz w pomieszczeniach, w których przebywają pracownicy, mierzone na poziomie podłogi, nie może wynosić mniej niż 100 lx.

§ 10. Pracownicy spożywają posiłki, w czasie przewidzianym na posiłek, w wydzielonych pomieszczeniach, po uprzedniej zmianie odzieży roboczej, umyciu rąk i twarzy.

§ 11. 1. Na zapleczu pomieszczeń, w widocznym miejscu, umieszcza się apteczkę ze środkami pierwszej pomocy.

2. Pracownikom pogryzionym, poturbowanym lub zranionym przez zwierzęta po wstępnym opatrzeniu zapewnia się niezwłocznie pomoc lekarską.

§ 12. Pracownicy obsługujący zwierzęta są poddawani szczepieniom ochronnym przeciw tężcowi.

§ 13. Pracownikom pogryzionym przez zwierzę podejrzane o wściekliznę zapewnia się szczepienia profilaktyczne.

§ 14. Pracownicy, u których wystąpiły objawy choroby, niezwłocznie zgłaszają się do lekarza.

§ 15. Na terenie ogrodu umieszcza się oznakowane, dostępne dla zwiedzających toalety.

§ 16. Żywienie zwierząt odbywa się z zachowaniem następujących warunków:

- 1) karma dla zwierząt jest przygotowywana w oddzielnych pomieszczeniach;
- 2) w celu zapewnienia należytej higieny do przygotowania karmy można stosować urządzenia mechaniczne;
- 3) sprzęt i naczynia używane do przyrządzania i rozdawania pokarmu oraz do pojenia zwierząt myje się po każdym użyciu i dezynfekuje przynajmniej raz w tygodniu;
- 4) ogród zaopatrza się w odpowiednią ilość naczyń do karmienia i pojenia zwierząt;
- 5) podawanie karmy zwierzętom niebezpiecznym wykonuje się w czasie ich nieobecności w pomieszczeniu do utrzymywania zwierząt lub przy zastosowaniu odpowiednich urządzeń zabezpieczających;
- 6) karma jest podawana wyłącznie przez wyznaczonego pracownika.

§ 17. Przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych, wymienionych w załączniku do rozporządzenia, stosuje się w szczególności następujące wymagania:

- 1) zabrania się wchodzenia do pomieszczeń do utrzymywania zwierząt kategorii I w czasie ich obecności;
- 2) zwierząt nie utrzymuje się w pomieszczeniach, do których zwiedzający mają bezpośredni dostęp;
- 3) pomieszczenia wyposaża się w drzwi ułatwiające pracownikom bezpieczną obsługę i ewakuację w przypadku zagrożenia;
- 4) drzwi do pomieszczeń wyposaża się w podwójny system zamknięć, uniemożliwiający zwierzętom i osobom niepowołanym przypadkowe ich otwarcie;
- 5) w przypadku unieruchomienia zwierzęcia lekarz weterynarii może zezwolić na wejście do pomieszczenia do utrzymywania zwierząt innym pracownikom;
- 6) jest niedopuszczalne otwieranie pomieszczeń do utrzymywania zwierząt w obecności zwiedzających;
- 7) pomieszczenia do utrzymywania zwierząt konstruuje się w sposób umożliwiający optyczne stwierdzenie obecności zwierzęcia;

- 8) szkolenie pracowników zatrudnionych do obsługi zwierząt jadowitych z zakresu przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy obejmuje zasady postępowania w przypadku ukąszenia przez zwierzę;
- 9) pomieszczenia do utrzymywania zwierząt jadowitych oznacza się tabliczką z napisem w kolorze czerwonym: „Uwaga, zwierzęta jadowite”, umieszczoną w widocznym miejscu;
- 10) pomieszczenia do utrzymywania zwierząt jadowitych otwiera się dopiero po zabezpieczeniu zwierząt przed ewentualnym ich wydostaniem się na zewnątrz;
- 11) zarządzający ogrodem zapewnia surowice przeciwjadowe;
- 12) pomieszczenia do utrzymywania zwierząt jadowitych wyposaża się w szyby z nietłukącego szkła.

§ 18. Przy obsłudze weterynaryjnej zwierząt utrzymywanych w ogrodach:

- 1) zapewnia się stałą opiekę lekarza weterynarii;
- 2) leki i sprzęt weterynaryjny przechowuje się w specjalnie wydzielonych, zamykanych pomieszczeniach, do których klucz posiada pracownik upoważniony przez zarządzającego ogrodem;
- 3) leki podaje tylko lekarz weterynarii, a w wyjątkowych przypadkach osoba przez niego upoważniona;
- 4) w przypadku wykrycia u zwierzęcia następujących chorób: gruźlicy, brucelozы lub ornitozy zarządzający ogrodem niezwłocznie kieruje wszystkich pracowników, którzy mieli bezpośredni kontakt z chorym zwierzęciem lub z jego pomieszczeniem, do lekarza w celu przeprowadzenia stosownych badań.

§ 19. W przypadku wydostania się zwierząt niebezpiecznych z pomieszczeń do utrzymywania zwierząt:

- 1) zwiedzających ogród kieruje się do wyjścia lub do najbliższego bezpiecznego schronienia;
- 2) wstrzymuje się wpuszczanie zwiedzających na teren ogrodu;
- 3) jeżeli zwierzę zachowuje się agresywnie wobec ludzi, a jego odłów lub unieruchomienie okaże się niemożliwe bez narażenia ludzi na niebezpieczeństwo, zarządzający ogrodem lub osoba przez niego upoważniona może podjąć działania mające na celu uśmiercenie zwierzęcia zgodnie z odrębnymi przepisami.

§ 20. Zarządzający ogrodem zaopatruje ogród w odpowiedni sprzęt do odłowu zwierząt.

§ 21. Zarządzający ogrodem umieszcza, w widocznym miejscu przy wejściach na teren ogrodu, infor-

mację o zasadach zachowania bezpieczeństwa przez zwiedzających.

§ 22. Zarządzający ogrodem uniemożliwia zwiedzającym zbliżanie się do pomieszczeń ze zwierzętami niebezpiecznymi na odległość mniejszą niż 1,5 metra, z wyjątkiem pomieszczeń wyposażonych w przegrody ze szkła.

§ 23. Zarządzający ogrodem zapewnia warunki do szybkiej i bezpiecznej ewakuacji zwiedzających.

§ 24. Na terenie ogrodu umieszcza się oznakowane, dostępne dla zwiedzających urządzenia umożliwiające łączność z numerami alarmowymi pogotowia ratunkowego, Policji i Straży Pożarnej.

§ 25. Podłoże miejsc przebywania zwiedzających wykonuje się z tworzyw uniemożliwiających poślizgnięcie.

§ 26. Wyjścia z ekspozycji, gdzie zwierzęta utrzymywane są w warunkach bezpośredniego kontaktu ze zwiedzającymi, wyposaża się w urządzenia do mycia rąk dla zwiedzających.

§ 27. 1. Przejazd przez ekspozycje, gdzie zwierzęta utrzymywane są w warunkach bezpośredniego kontaktu ze zwiedzającymi, odbywa się w jednym kierunku.

2. Wjazd i wyjazd z ekspozycji, o której mowa w ust. 1, wyposaża się w podwójne bramy ustawione w odstępie pozwalającym na zamknięcie pomiędzy nimi pojazdu ze zwiedzającymi, które zamykają się i otwierają, w miarę możliwości, bez konieczności wysiadania z pojazdu.

§ 28. Ogrodzenia elektryczne pomieszczeń do utrzymywania zwierząt oznacza się wyraźnym napisem: „Uwaga ogrodzenie elektryczne! Nie dotykać”.

§ 29. Pomieszczenia, do których zwiedzający nie mają prawa wstępu, odpowiednio oznacza się i zabezpiecza.

§ 30. Ogrody istniejące w dniu wejścia w życie rozporządzenia dostosują warunki bezpieczeństwa i higieny pracy określone w rozporządzeniu, w okresie nie dłuższym niż jeden rok od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

§ 31. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.²⁾

Minister Środowiska: Cz. Śleziak

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 22 października 1973 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w miejskich ogrodach zoologicznych (Dz. U. Nr 45, poz. 270), zachowanym w mocy na podstawie art. XXIV ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks pracy (Dz. U. Nr 24, poz. 142 oraz z 1990 r. Nr 34, poz. 198).

Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska
z dnia 10 grudnia 2003 r. (poz. 26)

ZWIERZĘTA NIEBEZPIECZNE

Grupa systematyczna	Kategoria zwierząt niebezpiecznych*	Uwagi
1	2	3
SSAKI <i>Mammalia</i>		
Dziobak <i>Ornithorhynchus anatinus</i>	II	Posiada kolec jadowy
Rodzina: oposy <i>Didelphidae</i> — większe gatunki z rodzajów: <i>Metachirus</i> , <i>Didelphis</i> , <i>Metachirops</i> , <i>Lutreolina</i> , <i>Chironectes</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia, infekcji — tularemia
Rodzina: niełazy <i>Dasyuridae</i> — gatunki z rodzajów: <i>Dasyurus</i> , <i>Dasyuroides</i>	II	Niebezpieczeństwo podrapania, pogryzienia
Diabeł tasmański <i>Sarcophilus harrisi</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, bardzo agresywny
Rodzina kuskusów <i>Phalangeridae</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Kangury z następujących gatunków: <i>Macropus rufus</i> , <i>M. giganteus</i> , <i>M. fuliginosus</i> , <i>M. robustus</i> , <i>M. antilopinus</i>	I (II)	Dorośle samce, ze względu na niebezpieczeństwo kopnięcia — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II
Koala <i>Phascolarctos cinereus</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Wombaty: <i>Yombatus sp.</i> , <i>Lasiorhinus sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo podrapania, pogryzienia
Almiki: <i>Solenodon</i> , <i>Atopogale</i>	II	Posiadają gruczoły ślinowe produkujące jad
Gołyszki: <i>Echinosorex</i> , <i>Hylomys</i> , <i>Podogymnura</i> , <i>Neohylomys</i>	II	Posiadają gruczoły zapachowe produkujące drażniące substancje chemiczne
Nietoperze wampiry: <i>Desmodus</i> , <i>Diaemus</i> , <i>Diphylla</i>	I	Niebezpieczeństwo zarażenia wścieklizną
Pozostałe nietoperze <i>Chiroptera</i>	II	Niebezpieczeństwo zarażenia wścieklizną
Lemury z rodzajów: <i>Lemur</i> , <i>Varecia</i> , <i>Eulemur</i> , <i>Avahi</i> , <i>Propithecus</i> , <i>Indri</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Palczak <i>Daubentonia madagascariensis</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Galago gruboogonowy <i>Otolemur crassicaudatus monteiri</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Kapucynki <i>Cebus sp.</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji

* Kategoria I obejmuje gatunki zwierząt, które z przyczyn naturalnej agresywności lub właściwości biologicznych mogą spowodować u człowieka uszkodzenia ciała powodujące trwałe kalectwo lub zgon; kategoria II obejmuje gatunki zwierząt, które mogą spowodować uszkodzenia ciała, jednak bez skutków trwałych i niebezpieczeństwa zgonu.

1	2	3
Ponocnice <i>Aotus sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Sajmiri <i>Saimiri sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Saki: <i>Pithecia sp.</i> , <i>Chiropotes sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Wyjce <i>Alouatta sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Czepiaki <i>Ateles sp.</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Muriki <i>Brachteles arachnoides</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Wetniaki <i>Lagothrix sp.</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Makaki <i>Macaca sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji — herpes virus simae (B virus), atakujący centralny układ nerwowy
Mangaby <i>Cercocebus sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Pawiany <i>Papio sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Mandryle <i>Mandrillus sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Dżelada <i>Theropithecus gelada</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Koczkodany: <i>Cercopithecus sp.</i> , <i>Allenopithecus nigroviridis</i> , <i>Erythrocebus patas</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Talapoiny <i>Miopithecus sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Gerezy: <i>Colobus</i> , <i>Procolobus</i> , <i>Pliocolobus</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Duki <i>Pygathrix sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Nosacze <i>Nasalis sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Langury: <i>Presbytis sp.</i> , <i>Trachypithecus sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Rokselany <i>Rhinopithecus sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Gibony: <i>Hylobates sp.</i> , <i>Symphalangus syndactylus</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Orangutany <i>Pongo sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji

1	2	3
Szympanse <i>Pan sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Goryle <i>Gorilla sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i infekcji
Mrówkojad wielki <i>Myrmecophaga tridactyla</i>	I	Niebezpieczeństwo ataku bardzo silnymi przednimi kończynami
Tamandua <i>Tamandua tetradactyla</i>	II	Niebezpieczeństwo ataku silnymi przednimi kończynami
Leniwce: <i>Choloepus sp.</i> , <i>Bradypus sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo ataku przednimi, wyposażonymi w długie pazury, kończynami
Pancernik olbrzymi <i>Priodontes giganteus</i>	II	Niebezpieczeństwo podrapania, pogryzienia
Jelarang <i>Ratufa sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Bobry <i>Castor sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia, infekcji — tularemia
Chomik europejski <i>Cricetus cricetus</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Grzywak <i>Lophiomys imhausi</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Jeżozwierze <i>Hystrix sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo wbicia kolców
Jeżatki: <i>Atherurus sp.</i> , <i>Thecurus sp.</i> , <i>Trichys sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo wbicia kolców
Urson <i>Erethizon dorsatum</i>	II	Niebezpieczeństwo wbicia ukrytych w sierści ostrych kolców
Kolczaki: <i>Coendu sp.</i> , <i>Echinoprocta sp.</i> , <i>Chaetomys sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo wbicia ukrytych w sierści kolców
Kapibara <i>Hydrochoerus hydrochaeris</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Hutia kubańska <i>Capromys pilorides</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Wiskacza <i>Lagostomus maximus</i>	II	Tylko dorosłe samce, niebezpieczeństwo pogryzienia
Wilk <i>Canis lupus</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Likaon <i>Lycaon pictus</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Psowate z rodzajów: <i>Canis</i> , <i>Alopex</i> , <i>Vulpes</i> , <i>Fannecus</i> , <i>Dusicyon</i> , <i>Nyctereutes</i> , <i>Chrysocyon</i> , <i>Speothos</i> , <i>Otocyon</i> , <i>Cerdocyon</i> , <i>Atelocynus</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Niedźwiedziowate <i>Ursidae</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, rozszarpania
Szopowate <i>Procyonidae</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Panda wielka <i>Ailuropoda melanoleuca</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Panda mała <i>Ailurus fulgens</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Rosomak <i>Gulo gulo</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, bardzo agresywne, nieustępliwe

1	2	3
Ratel <i>Mellivora capensis</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, posiadają gruczoły z cuchnącą cieczą
Łasicowate <i>Mustelidae</i> z rodzajów: <i>Mustela</i> , <i>Vormela</i> , <i>Martes</i> , <i>Eira</i> , <i>Galictis</i> , <i>Lyncodon</i> , <i>Ictonyx</i> , <i>Poecilictis</i> , <i>Poecilogale</i> , <i>Meles</i> , <i>Arctonyx</i> , <i>Mydaus</i> , <i>Taxidea</i> , <i>Suillotaxus</i> , <i>Melogale</i> , <i>Mephitis</i> , <i>Spilogale</i> , <i>Conepatus</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia, podrapania
Wydry Lutrinae z rodzajów: <i>Lutra</i> , <i>Pteronura</i> , <i>Aonyx</i> , <i>Enhydra</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Łaszowate <i>Viverridae</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia, posiadają gruczoły z cuchnącą substancją
Hieny z rodzajów: <i>Crocota</i> , <i>Hyaena</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Puma <i>Felis concolor</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, rozszarpania i podrapania
Pozostałe kotowate z rodzajów: <i>Felis</i> , <i>Oncifelis</i> , <i>Otocolobus</i> , <i>Herpailurus</i> , <i>Leopardus</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia, rozszarpania i podrapania
Rysie i karakale <i>Lynx sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i podrapania
Pantera mglista <i>Neofelis nebulosa</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia i podrapania
Gepard <i>Acinonyx jubatus</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, rozszarpania i podrapania
Duże kotowate z rodzaju <i>Panthera</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, rozszarpania i podrapania
Uchatki <i>Otariidae</i> z rodzajów: <i>Arctocephalus</i> , <i>Callorhinus</i> , <i>Zalophus</i> , <i>Eumetopias</i> , <i>Otaria</i> , <i>Neophoca</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczeństwo przygniecenia, utopienia
Mors <i>Odobenus rosmarus</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, przygniecenia, utopienia
Lampart morski <i>Hydrurga leptonyx</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, utopienia
Stonie morskie <i>Mirounga sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo przygniecenia, utopienia
Foki <i>Phocidae</i> — wszystkie gatunki	II	Niebezpieczeństwo przygniecenia
Stoń indyjski <i>Elaphas maximus</i>	I	Niebezpieczeństwo stratowania, przygniecenia, uderzenia
Stoń afrykański <i>Loxodonta africana</i>	I	Niebezpieczeństwo stratowania, przygniecenia, uderzenia
Koniowate <i>Equidae</i> — wszystkie gatunki	I	Niebezpieczeństwo kopania, stratowania

1	2	3
Tapir malajski <i>Tapirus indicus</i>	I	Niebezpieczeństwo kopania, stratowania
Tapir Bairda <i>Tapirus bairdi</i>	I	Niebezpieczeństwo kopania, stratowania
Tapiry <i>Tapiridae</i> — pozostałe gatunki	II	Niebezpieczeństwo kopania, stratowania
Nosorożce <i>Rhinocerotidae</i>	I	Niebezpieczeństwo stratowania, przygniecenia
Dzikie świnie <i>Suidae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki	I	Niebezpieczeństwo stratowania, pogryzienia
Pekari <i>Tayassuidae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki	I	Niebezpieczeństwo stratowania, pogryzienia
Hipopotamy <i>Hipopotamidae</i>	I	Ekstremalnie niebezpieczne, możliwość stratowania, przygniecenia, pogryzienia, najgroźniejsze samice z młodymi
Wielbłąd dwugarbny <i>Camelus bactrianus</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczeństwo kopania i gryzienia
Wielbłąd jednogarbny <i>Camelus dromedarius</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczeństwo kopania i gryzienia
Lamy <i>Lama</i> — wszystkie gatunki	II	Niebezpieczeństwo kopania
Piżmowiec <i>Moschus moschiferus</i>	II	Wyłącznie samce, szczególnie sztucznie odchowane, niebezpieczeństwo zranienia długimi, wystającymi z górnej szczęki, kłami
Sarenka wodna <i>Hydropotes inermis</i>	II	Wyłącznie samce, szczególnie sztucznie odchowane, niebezpieczeństwo zranienia długimi, wystającymi z górnej szczęki, kłami
Mundżak <i>Muntiacus sp.</i> , <i>Megamuntiacus sp.</i>	II	Wyłącznie samce, szczególnie sztucznie odchowane, większe niebezpieczeństwo zranienia długimi, wystającymi z górnej szczęki, kłami niż szczątkowym porożem
Jelonek czubaty <i>Elaphodus cephalophus</i>	II	Wyłącznie samce, szczególnie sztucznie odchowane, większe niebezpieczeństwo zranienia długimi, wystającymi z górnej szczęki, kłami niż szczątkowym porożem
Jelenie <i>Cervus sp.</i>	I (II)	Dorośle samce i osobniki sztucznie odchowane — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania porożem i racicami

1	2	3
Milu <i>Elaphurus davidianus</i>	I (II)	Dorośle samce i osobniki sztucznie odchowane — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II; niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania porożem i racicami
Łoś <i>Alces alces</i>	I	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania porożem i racicami
Renifer <i>Rangifer tarandus</i>	II	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania porożem
Sarna <i>Capreolus capreolus</i>	I (II)	Osobniki sztucznie odchowane — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II; niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania porożem
Jeleniowate Ameryki z rodzajów: <i>Odocoileus</i> , <i>Blastoceros</i> , <i>Ozotoceros</i> , <i>Hippocamelus</i> , <i>Mazama</i>	I (II)	Samce sztucznie odchowane — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II; niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania porożem
Okapi <i>Okapia johnstoni</i>	I	Niebezpieczeństwo kopania
Żyrafa <i>Giraffa camelopardalis</i>	I	Niebezpieczeństwo kopania
Widtoróg <i>Antilocapra americana</i>	II	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Eland <i>Taurotragus sp.</i>	I	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Antylopy z rodzaju <i>Tragelaphus</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Nilgau <i>Boselaphus tragocamelus</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, możliwość stratowania
Czykara <i>Tetracerus quadricornis</i>	II	Tylko dorośle samce
Bawoły azjatyckie z rodzaju: <i>Bubalus</i> , <i>Anoa</i> , <i>Bos</i> , w tym egzotyczne odmiany bydła domowego	I	Możliwość stratowania, niebezpieczeństwo ataku rogami
Bawoły afrykańskie <i>Syncerus caffer</i>	I	Możliwość stratowania, niebezpieczeństwo ataku rogami
Bizon, żubr <i>Bison sp.</i>	I	Możliwość stratowania, niebezpieczeństwo ataku rogami

1	2	3
Antylopy kob <i>Kobus sp.</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Antylopy z rodzajów: <i>Cephalophus, Sylvicapra, Redunca, Pelea, Aepyceros, Antilope, Antidorcas, Litocranius, Ammodorcas, Gazella, Procapra, Pantholops, Saiga</i>	II	Samce niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Antylopy z rodzajów: <i>Hippotragus, Oryx, Addax, Connochaetes, Alcelaphus, Damaliscus</i>	I	Samice <i>Alcelaphus i Damaliscus</i> — kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Goral <i>Nemorhaedus sp.</i>	II	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Serau <i>Capricornis sp.</i>	II	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Saola <i>Pseudoryx nghetinhensis</i>	II	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Kozioł śnieżny <i>Oreamnos americanus</i>	II	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Kozica <i>Rupicapra sp.</i>	II	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Piżmowót <i>Ovibos moschatus</i>	I	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami i stratowania
Takin <i>Budorcas taxicolor</i>	I	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Tar <i>Hemitragus sp.</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Dziki kozy <i>Capra sp.</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Arui <i>Ammotragus lervia</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Nahur <i>Pseudois nayaur</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami

1	2	3
Dzikie owce <i>Ovis</i> sp.	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania rogami
Orka <i>Orcinus orca</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia, przygniecenia, utopienia
Orki kartowate <i>Pseudorca</i> , <i>Faesa</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia, utopienia
PTAKI <i>Aves</i>		
Struś afrykański <i>Struthio camelus</i>	I (II)	Dorośle samce — kategoria I, pozostałe osobniki kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania potężnymi nogami
Nandu <i>Rhea</i> , <i>Pterocnemia</i>	II	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania potężnymi nogami
Kazuary <i>Casuarius</i> sp.	I	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania potężnymi nogami
Emu <i>Dromaius novaehollandiae</i>	II	Niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania potężnymi nogami
Pingwiny <i>Spheniscidae</i> — gatunki z rodzaju <i>Aptenodytes</i>	II	Niebezpieczne ze względu na duże rozmiary i siłę
Węzówki <i>Anhinga</i> sp.	II	Niebezpieczeństwo dziobania w oczy
Pelikany <i>Pelecanus</i> sp.	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania potężnym dziobem
Czaple z rodzaju <i>Ardea</i> — duże gatunki o długości ciała powyżej 70 cm	II	Niebezpieczeństwo dziobania w oczy
Trzewikodziób <i>Baleaniceps rex</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania potężnym dziobem
Bociany <i>Ciconiidae</i> z rodzajów: <i>Mycteria</i> , <i>Ibis</i> , <i>Anastomus</i> , <i>Ciconia</i> , <i>Euxenura</i> , <i>Xenorhynchus</i> , <i>Ehipiorhynchus</i> , <i>Jabiru</i> , <i>Leptoptilos</i>	II	Niebezpieczeństwo dziobania w oczy
Skrzydłoszpony <i>Anhimidae</i> z rodzajów: <i>Anhima</i> , <i>Chauna</i>	II	Posiada kolec na skrzydłach
Łabędzie <i>Cygnus</i> sp.	II	W okresie lęgowym niebezpieczeństwo zaatakowania dziobem i skrzydłami
Kondor wielki <i>Vultur gryphus</i>	I	Niebezpieczeństwo zaatakowania silnym dziobem i szponami
Kondor kalifornijski <i>Gymnogyps californianus</i>	I	Niebezpieczeństwo zaatakowania silnym dziobem i szponami

1	2	3
Pozostałe ścierwniki Nowego Świata <i>Cathartidae</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania silnym dziobem i szponami
Jastrzębiowate <i>Accipitridae</i> z rodzajów: <i>Harpia</i> , <i>Harpyopsis</i> , <i>Pithecophaga</i> , <i>Polemaetus</i>	I	Niebezpieczeństwo zaatakowania silnym dziobem i szponami
Pozostałe jastrzębiowate <i>Accipitridae</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania silnym dziobem i szponami
Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania silnym dziobem i szponami
Sekretarz <i>Sagittarius serpentarius</i>	II	Niebezpieczeństwo kopania
Sokoty <i>Falconidae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki, z wyjątkiem: <i>Micrastur</i> , <i>Microhierax</i> , <i>Poliohierax</i> , <i>Spizapteryx</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania silnym dziobem i szponami
Żurawie <i>Gruidae</i>	II	Niebezpieczeństwo dziobania w oczy
Dropie olbrzymie — <i>Ardeotis sp.</i>	II	Niebezpieczne ze względu na duże rozmiary
Wydrzyki — <i>Stercorarius sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania dziobem
Kakadu z rodzajów: <i>Probosciger</i> , <i>Cacatua</i> , <i>Calyptorhynchus</i> , <i>Callocephalon</i> , <i>Eolophus</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania bardzo silnym dziobem
Żako <i>Psittacus erithacus</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania bardzo silnym dziobem
Ary z rodzajów: <i>Ara</i> , <i>Cyanopsitta</i> , <i>Anodorhynchus</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania bardzo silnym dziobem
Amazonki <i>Amazona sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania bardzo silnym dziobem
Ptómikówki <i>Tytonidae</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania dziobem i szponami
Puchacze <i>Bubo sp.</i>	I (II)	Osobniki odchowujące pisklęta — kategoria I, poza lęgami i odchowem młodych — kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość zaatakowania dziobem i szponami
Pozostałe sowy, z wyjątkiem rodzajów: <i>Otus</i> , <i>Lophotrix</i> , <i>Glaucidium</i> , <i>Micrathene</i> , <i>Athene</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania dziobem i szponami
Dzioborożce naziemne <i>Bucorvus sp.</i>	I	Niebezpieczeństwo zaatakowania dziobem
Pozostałe dzioborożce <i>Bucerotidae</i>	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania dziobem
Krukowate <i>Corvus sp.</i> — gatunki o długości ciała powyżej 50 cm	II	Niebezpieczeństwo zaatakowania dziobem

1	2	3
GADY <i>Reptilia</i>		
Żółwie bokoszyje <i>Chelidae</i> z rodzajów: <i>Chelus</i> , <i>Batrachemys</i> , <i>Phrynops</i> , <i>Elseya</i>	II	Osobniki o długości skorupy powyżej 20 cm, możliwość ugryzienia
Skorpuchy <i>Chelydridae</i> : <i>Macrolemys</i> , <i>Chelydra</i>	I	Osobniki o długości skorupy powyżej 30 cm, możliwość ugryzienia
Żółwie olbrzymie: <i>Geochelone elaphantopus</i> , <i>Aladbrachelys gigantea</i>	II	Osobniki o długości skorupy powyżej 50 cm, możliwość ugryzienia
Żółwie morskie <i>Chelonidae</i>	II	Osobniki o długości skorupy powyżej 30 cm, możliwość ugryzienia
Żółw nowogwinejski <i>Carettochelys insculpta</i>	II	Możliwość ugryzienia
Żółwiaki <i>Trionychidae</i>	II	Możliwość ugryzienia
Żółwiak olbrzymi <i>Pelochelys bibroni</i>	I	Osobniki o długości skorupy powyżej 30 cm, możliwość ugryzienia
Krokodyle <i>Crocodylidae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Dracena <i>Dracaena sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Teju <i>Tupinabis sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Waran z Komodo <i>Varanus komodoensis</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Waran nilowy <i>Varanus niloticus</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Waran pustynny <i>Varanus exanthematicus (albigularis)</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Waran bengalski <i>Varanus bengalensis</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Waran barwny <i>Varanus varius</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Waran australijski <i>Varanus giganteus</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Waran mangrowy <i>Varanus indicus</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Waran krokodylowy <i>Varanus salvadorii</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Waran leśny <i>Varanus salvator</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Helodermy <i>Heloderma sp.</i>	I	Jadowite
Pytony <i>Python sp.</i>	I (II)	Osobniki o długości powyżej 3 m — kategoria I, osobniki o długości poniżej 3 m — kategoria II, niebezpieczeństwo uduszenia
Pytony australijskie <i>Morelia sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo uduszenia przez osobniki dłuższe niż 3 m
Pytony nowogwinejskie: <i>Liasis</i> , <i>Chondropython</i> , <i>Botiochilus</i>	II	Niebezpieczeństwo uduszenia przez osobniki dłuższe niż 3 m
Woma <i>Aspidites sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo uduszenia przez osobniki dłuższe niż 3 m
Boa kubański <i>Epicrates angulifer</i>	II	Niebezpieczeństwo uduszenia przez osobniki dłuższe niż 3 m
Boa dusiciel <i>Boa constrictor</i>	II	Niebezpieczeństwo uduszenia przez osobniki dłuższe niż 3 m

1	2	3
Anakonda <i>Eunectes sp.</i>	I (II)	Osobniki o długości powyżej 2 m — kategoria I, osobniki o długości poniżej 2 m — kategoria II, niebezpieczne ze względu na możliwość uduszenia, utopienia
Zaskroniec wschodni <i>Rabdophis sp.</i>	I	Jadowite
Żabojad <i>Hydrodynastes gigas</i>	II	Słabo jadowite
Kaninana <i>Spilotes pullatus</i>	II	Słabo jadowite
Węże wodne z rodzajów <i>Homalopsis, Cerberus, Enhydris</i>	II	Słabo jadowite
Wąż mangrowy <i>Boiga dendrophila</i>	I	Jadowite
Pozostałe węże z rodzaju <i>Boiga</i>	II	Słabo jadowite
Wąż madagaskarski <i>Eteiroidipsas sp.</i>	II	Słabo jadowite
Wąż kapturzik <i>Macroprotodon sp.</i>	II	Słabo jadowite
Wąż koci <i>Telescopus sp.</i>	II	Słabo jadowite
Wąż kociooki <i>Leptodeira sp.</i>	II	Słabo jadowite
Mussurana <i>Cleia cleia</i>	I	Jadowite
Wąż nadrzewny <i>Thelotornis sp.</i>	II	Słabo jadowite
Wąż nosaty <i>Ahaetulla sp.</i>	II	Słabo jadowite
Malpolon <i>Malpolon sp.</i>	II	Słabo jadowite
Wąż strzała <i>Psammophis sp.</i>	II	Słabo jadowite
Bomslang <i>Dispholidus sp.</i>	I	Jadowite
Zdradnicowate <i>Elapidae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki	I	Jadowite
Zdradnice morskie <i>Laticaudidae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki	I	Jadowite
Węże morskie <i>Hydrophiidae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki	I	Jadowite
Żmijowate <i>Viperidae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki	I	Jadowite
Grzechotnikowate <i>Crotalidae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki	I	Jadowite
Drzewołazy <i>Dendrobatinae</i> — wszystkie rodzaje i gatunki	I (II)	Osobniki z wielopokoleniowych hodowli — kategoria II, niebezpieczeństwo zatrucia batrachotoksyną, jednym z najsilniej działających jądów, produkowanym przez gruczoły skórne drzewołazów
PŁAZY <i>Amphibia</i>		
Ropucha aga <i>Bufo marinus</i>	II	Wydzielina skóry toksyczna
RYBY <i>Pisces</i>		
Mureny <i>Muraenidae</i>	II	Osobniki powyżej 50 cm długości, możliwość ugryzienia, posiadają gruczoły jadowe, śluz i krew trujące
Kongery <i>Congridae</i>	II	Osobniki powyżej 1 m długości, możliwość ugryzienia, śluz i skóra mają właściwości toksyczne

1	2	3
Szczupakowate <i>Esocidae</i>	II	Osobniki powyżej 1 m długości, możliwość ugryzienia
Piranie <i>Serrasalmus sp.</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Węgorz elektryczny <i>Electrophorus electricus</i>	I	Niebezpieczeństwo porażenia prądem
Klariasy <i>Clarias sp.</i>	II	Osobniki powyżej 1 m długości, możliwość ugryzienia
Sum elektryczny <i>Melapterurus electricus</i>	II	Niebezpieczeństwo porażenia prądem
Sumik morski <i>Plotosus sp.</i>	II	Kolce jadowe
Sumik krzyżowy <i>Arius sp.</i>	II	Kolce jadowe
Batrachy <i>Batrachoididae</i>	I	Jadowite
Węzogłowy <i>Channa sp.</i>	II	Osobniki powyżej 1 m długości, niebezpieczeństwo ugryzienia
Skorpeny <i>Scorpaenidae</i>	I	Jadowite
Jadnice <i>Synanceidae</i>	I	Jadowite
Barakudy <i>Sphyaenidae</i>	II	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Kolcogrzbiety <i>Trachinidae</i>	II	Jadowite
Żmijki <i>Uranoscopidae</i>	I	Jadowite
Balisty (Rogatnice) <i>Balistidae</i>	II	Duże osobniki, możliwość ugryzienia, agresywne
Rekiny z rodzin <i>Hexanchidae, Odontaspidae, Lamnidae, Orectolobidae, Carcharhinidae, Alopiidae, Sphyrnidae</i>	I	Niebezpieczeństwo pogryzienia
Płaszczki z rodzin <i>Squatinae, Dasyatidae, Myliobatidae</i>	II	Słabo jadowite
Płaszczki słodkowodne <i>Potamotrygonidae</i>	I	Jadowite
Drętwy <i>Torpedinidae</i>	I	Niebezpieczeństwo porażenia prądem
Przerazy <i>Chimaeridae</i>	II	Słabo jadowite
BEZKRĘGOWCE <i>Invertebrata</i>		
Ośmiorniczka błękitna <i>Haplochaena maculosa</i>	I	Jadowite
Stożki <i>Conus sp.</i> — niektóre gatunki	I	Jadowite
Czarne wdowy <i>Lathrodectus sp.</i>	I	Jadowite
Pająk skrzyplik <i>Loxosceles sp.</i>	I	Jadowite
Tarantula <i>Lycosa sp.</i>	II	Jadowite
Tarantula brazylijska <i>Lycosa raptoria</i>	I	Jadowite
Pająk podkopnik <i>Atrax robustus</i>	I	Jadowite
Pająk wędrowny <i>Phoneutria sp.</i>	I	Jadowite
Skorpiony z rodziny <i>Buthidae</i>	I	Jadowite
Pozostałe skorpiony <i>Scorpionidae</i>	II	Jadowite
Pająki ptaszniki z rodzajów <i>Pterinochilus, Caeratogyrus, Poecilotheria</i>	II	Jadowite i agresywne
Skolopendry <i>Scolopendra</i>	II	Niektóre gatunki jadowite i agresywne
Pluskwiak dwuplamy <i>Platymeris sp.</i>	II	Jadowite, możliwość przenoszenia chorób